

**Το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Διδασκαλία του Θρησκευτικού
Μαθήματος στην Εκπαίδευση, Σχολίο σε μια Σύσταση**

ΣΤΑΥΡΟΥ ΓΙΑΓΚΑΖΟΓΛΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΙΝΔΙΚΤΟΣ

Στις αρχές Οκτωβρίου του 2005, η Κοινοβουλευτική Συνδιάσκεψη του Συμβουλίου της Ευρώπης (47 χώρες) απηύθυνε Σύσταση προς τα κράτη – μέλη της, αναφερόμενη στη σχέση Εκπαίδευσης και Θρησκείας. Στη Σύσταση αυτή, γίνεται λόγος για την ανάγκη εισαγωγής στην εκπαίδευση της διδασκαλίας των θρησκειών. Ακολουθώντας, προτείνεται το θρησκευολογικό πρότυπο διδασκαλίας είτε έναντι του ουδετερόθρησκου είτε έναντι του ομολογιακού περιεχομένου του μαθήματος των θρησκευτικών στα διάφορα εκπαιδευτικά συστήματα.

Η Σύσταση αυτή προέκυψε από τη σχετική εισήγηση του André Schneider, μέλους του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (Γαλλία), και μετά από τις εργασίες και συσκέψεις της Επιτροπής για τον Πολιτισμό, την Επιστήμη και την Εκπαίδευση που είχαν ξεκινήσει ήδη από το 1998. Πρέπει να αναφέρουμε ότι το ιστορικό της υπόθεσης, τα κείμενα των εργασιών της επιτροπής, η εισηγητική έκθεση του A. Schneider καθώς και η τελική Σύσταση (1720/2005) της Κοινοβουλευτικής Συνδιάσκεψης του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι κείμενα αρκούντως πολυσήμαντα και δεν επιδέχονται μιας, μόνον, εκδοχής ή ερμηνείας. Δεν είναι τυχαίο ότι η εισήγηση έγινε από μέλος του γαλλικού κοινοβουλίου, δηλαδή, από βουλευτή μιας χώρας η οποία, μετά από μακρά περίοδο ψυχρής ουδετερότητας έναντι των θρησκειών στο δημόσιο χώρο της εκπαίδευσης, σήμερα αναζητεί τρόπους ένταξης της διδασκαλίας του θρησκευτικού φαινομένου. Ακόμη γίνεται φανερό ότι ο φόβος από τις διάφορες μισαλλόδοξες φονταμενταλιστικές κινήσεις και τρομοκρατικές ενέργειες, η διαμάχη για την αμφίεση των μουσουλμάνων μαθητριών, η καταπολέμηση της ξενοφοβίας, των στερεοτύπων και της άγνοιας έναντι των θρησκειών και τελικά η παρουσία του ίδιου του Ισλάμ στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, έχουν συμβάλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση του σκεπτικού της Σύστασης αυτής. Τα όσα δραματικά εκτυλίσσονται τις μέρες αυτές στα προάστια του Παρισιού από τους εξαθλιωμένους γόνους μουσουλμάνων μεταναστών, επιβεβαιώνουν την ανάγκη

γνωριμίας και αναστροφής των ευρωπαϊκών κοινωνιών με τη θρησκευτική πραγματικότητα και κυρίως με τη θρησκευτική και πολιτιστική ετερότητα του Ισλάμ. Πέρα από τα ειδικά χαρακτηριστικά της εξέγερσης αυτής (παιδιά οικονομικών μεταναστών από χώρες που ήσαν άλλοτε αποικίες, κοινωνικοοικονομική εξαθλίωση, έλλειψη αποδοχής από τις ευρωπαϊκές κοινωνίες, αδυναμία αντιπροσώπευσης στο σύστημα της δημόσιας και κοινωνικής ζωής), το πρόβλημα των πολιτιστικών ταυτοτήτων σε σχέση με τη θρησκεία στη δημόσια και κοινωνική έκφραση έρχεται και πάλι στο προσκήνιο. Ρητά, πλέον, ομολογείται από την Σύσταση ότι «η θρησκευτική εκπαίδευση μπορεί να έχει ρόλο-κλειδί για την οικοδόμηση μιας δημοκρατικής κοινωνίας». Επίσης, και αυτό είναι πολύ σημαντικό, η Σύσταση αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στις αξίες που προκύπτουν και τροφοδοτούνται από τις τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες της Βίβλου, ενώ παράλληλα τονίζει πως οι αξίες αυτές, πολλές από τις οποίες είναι κοινές και με άλλες θρησκείες, υποστηρίζονται από το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Σαφέστατα, η Κοινοβουλευτική Συνδιάσκεψη του Συμβουλίου της Ευρώπης προτείνει το θρησκευτιολογικό μοντέλο διδασκαλίας των θρησκειών, για να διασφαλίσει έτσι την αμεροληψία και αντικειμενικότητα στην παρουσίασή τους. Ωστόσο, η ανακάλυψη των διαφόρων θρησκειών και κυρίως των θρησκειών γειτονικών χωρών από τους μαθητές, θα γίνεται παράλληλα με τη γνωριμία της δικής τους θρησκείας. Πέρα από φανατισμούς, «ο σκοπός αυτής της εκπαίδευσης θα πρέπει να κάνει τους μαθητές...να αντιληφθούν ότι καθένας έχει το ίδιο δικαίωμα με όλους να πιστεύει ότι η δική του θρησκεία είναι η “η αληθινή πίστη” και ότι η διαφορετική θρησκεία ή η αθεΐα δεν διαφοροποιεί αξιολογικά τους ανθρώπους».

Θεωρούμε, πάντως, ότι με την Σύσταση αυτή ανοίγει μια μεγάλη συζήτηση στην Ευρώπη και συνεπώς και στη χώρα μας. Κατά πόσο είναι συμβατή η Σύσταση αυτή με το δικό μας εκπαιδευτικό σύστημα και το πρόγραμμα σπουδών του μαθήματος των θρησκευτικών; Μπορεί να υπάρχει μια τεχνητή ομοιομορφία και κοινή αντιμετώπιση της διδασκαλίας του θρησκευτικού φαινομένου για κάθε χώρα, ανεξάρτητα από τα ιδιαίτερα πολιτιστικά, θρησκευτικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της; Είναι όντως κλειστό, κατηχητικό και μονοφωνικό το πλαίσιο διδασκαλίας του θρησκευτικού μαθήματος στην Ελλάδα; Υπάρχει, πράγματι, έλλειψη γνωριμίας με τη θρησκευτική ετερότητα και μάλιστα με αυτήν του Ισλάμ; Τα ερωτήματα και οι θεματικές μιας σοβαρής και σε βάθος συζήτησης είναι πάμπολλα.

Πάντως, ο τρόπος που παρουσιάστηκε στη χώρα μας το περιεχόμενο της Σύστασης αυτής του Συμβουλίου της Ευρώπης από τα ΜΜΕ και όχι μόνον, δημιουργεί πολλά ερωτηματικά. Γιατί ούτε λίγο, ούτε πολύ, η Σύσταση εμφανίστηκε ως ευρωπαϊκή οδηγία-απόφαση με δεσμευτική ισχύ που θα αλλάξει άρδην τον υφιστάμενο χαρακτήρα και τη φυσιογνωμία του μαθήματος των θρησκευτικών, όχι γιατί εμείς το θέλουμε και γνωρίζουμε γιατί το πράττουμε, αλλά γιατί έτσι επιτάσσει η Ευρωπαϊκή Ένωση (!).